

BAĞIMLILIK BİLGİSİ DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİNİN (BİLGE) GELİŞTİRİLMESİ

Kinyas Tekin¹, Aylin Işık¹, Deniz Yetkinoglu, Kültegin Ögel¹

Kaynak gösterme

Bağımlılık Bilgisi Değerlendirme Ölçeğinin (Bilge) Geliştirilmesi. Tekin, K., Işık, A., Yetkinoglu, D., Ögel, K. Poster Bildirisi, 12. Ulusal Alkol ve Madde Bağımlılığı Kongresi, Antalya, 2018

GİRİŞ

Psikoeğitim bağımlılık tedavisinin merkezi bileşenidir. Özellikle relapsı önleme ile ilgili yürütülen çalışmalarda psikoeğitimin geniş yer tuttuğu, relaps olasılığını azaltan bilişsel bir çerçeve sunmakla birlikte davranış değişikliğini teşvik eden yararlı psikolojik ilkelere dayandığı görülmektedir. Bu nedenle sıkça başvurulmuş bu eğitsel çalışmalarda -hastaya özgü- bireysel ihtiyaçları saptayacak bir ölçeğe ihtiyaç duyulmaktadır. Bu çalışmanın amacı, bağımlı kişinin bağımlılık bilgisi hakkında değerlendirme yapacak, hatalı bilgilerini ve düşüncelerini tespit edecek bir ölçek geliştirmektir. Elde edilen değerlendirme sonuçlarına göre hastayı bağımlılık hakkında bilgilendirmede kullanılacak ve hangi hatalı düşüncelerin yinelemeyi engelleyecek şekilde değiştirilmesi gerektiğine karar verecek bir ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışmasını yapmaktır.

YÖNTEM

Literatürde relapsa sebep olan düşünceler, bağımlılık bilgisi ve farkındalık testleri incelenmiş, hastalarla görüşülmüş ve 16 ifadeden oluşan 3'lü likert tipi bir form hazırlanmıştır. Hazırlanan form Moodist Psikiyatri ve Nöroloji Hastanesi Bağımlılık Merkezinde yatan 8 bağımlıya pilot olarak uygulanmış, bağımlıların anlayamadığı ifadeler formdan çıkarılmıştır. Son hali 10 ifadeden oluşan 3'lü likert tipi forma Bağımlılık Bilgisi Değerlendirme Formu (BİLGE) adı verilmiştir. BİLGE, aynı hastanede Mayıs ve Temmuz 2018 tarihleri arasında yatan 23 hastaya verilmiş ve doldurmaları istenmiştir.

Bu konuda yapılan çalışmaların kısıtlılığı nedeniyle BİLGE ölçeğinin başka bir ölçek ile ilişkisi değerlendirilememiştir.

BULGULAR

Çalışmaya alınan hastaların %13'ü kadın %87'si erkek; %30.4'ü ilköğretim %39.1'i ortaöğretim, %30.4'ü ise lisans mezunudur. %34,8'i evli, %65,2'si bekar.

Çalışmada ilk olarak BİLGE toplam skorları incelenmiş, ortalama BİLGE skorunun 6,47 olduğu saptanmıştır. Maksimum skor 15, minimum skor 2'tir. Her bir ifadenin ortalamalarına bakıldığında bağımlıların 8. ve 10. İfadelerle ("Bir an önce iyileşmek istiyorum.", "Bu sorunuma başkalarını katmak ve onları üzmem istiyorum, bağımlılıkla kendim başa

çıkamam gerekir.”) ilgili bilgilendirilme ihtiyacının yüksek olduğu saptanmıştır. Ölçeğin iç tutarlık analizinde Cronbach Alfa katsayısı 0.77 bulunmuştur. Faktör analizinde toplam varyansın %64’ünü açıklayan 3 faktör saptanmıştır. Bunlar; bağımlılığın kabulü, bağımlılıkta riskli durumlar, bağımlılığın beyin üzerindeki etkileri olarak tanımlanmıştır.

TARTIŞMA

Bu bulgular BİLGE ölçeğinin bağımlılık bilgisini ölçmede yeterli bir araç olduğunu desteklemektedir. Ölçeğin; araştırmalar dışında, hastaların bağımlılık bilgisini arttırmada, alkol/madde kullanımı ile ilgili hatalı düşüncelerinin farkına varmasını sağlamada, bilgi eksikliği ve hatalı düşünceler nedeniyle kullanma riskiyle karşı karşıya olan hastalara yönelik koruyucu psikoeğitimin düzenlenmesinde ve işlevselliğinin ölçülmesinde kullanılabileceğini düşünmekteyiz.

KAYNAKLAR

1. Marlatt, G.A., Gordon, J.R. Relapse prevention: Maintenance strategies in the treatment of addictive behaviors. Guilford Press, New York; 1985.
2. Gür F, Can Gür G, Okanlı A, The Effect of the Cognitive-behavioral Model-based Psychoeducation and Exercise Intervention on Quality of Life in Alcohol Use Disorder, 2016
3. Beck A.T.; Wright, F.; Newman,C.; Liese,B. (1993) Cognitive Therapy of Substance Abuse. New York: The Guilford Press.
4. Hunt, G.M., and Azrin, N. A community reinforcement approach to alcoholism. Behav Res Ther 11:91-104, 197
5. Altınöz A.E., Aslan S., Eser H. Y., Özdel K., Sargın A.E., Türkçapar M. H. (2016) Measuring the beliefs on alcohol craving by using craving beliefs questionnaire: preliminary results of its psychometric properties in a Turkish sample, Journal of Substance Use, 21:5, 455-459
6. Köse E.Ö., Gül Ş., Keskin B., The Examination of Secondary School Students’ Awareness and Knowledge Levels about Substance Addiction, Bağımlılık Dergisi, 2017, Cilt:18, Sayı:1, s:8-15

Anahtar Kelimeler:Bağımlılık bilgisi, bağımlılıkla ilgili düşünceler, ölçek

BİR PSİKOEĞİTİM PROGRAMI BAĞIMLILIK BİLGİLENDİRME (BİLGE)'NİN ETKİNLİK ÇALIŞMASI

Zehra Olcay Tuna, Kinyas Tekin, İrem Yılmaz, Kültegin Ögel

Kaynak gösterme

Bir Psiko eğitim Programı Bağımlılık Bilgilendirme (Bilge)'nin Etkinlik Çalışması. Tuna, Z.O., Tekin, K., Yılmaz, İ., Ögel, K. Poster Bildirisi, 13. Uluslararası Katılımlı Alkol ve Madde Bağımlılığı Kongresi, KKTC, 2019

Giriş

Psiko eğitim, bağımlılık tedavisinde kullanılan etkin müdahale yöntemlerinden biridir. Gerek bağımlılık hastalığı hakkında bilgilendirme ve tedaviye dair kaygıyı azaltmada gerekse relapsı önlemede önemli bir araç olan psiko eğitim, davranış değişikliğini destekleyen psikolojik ilkelere dayanmaktadır.

Bireysel Bağımlılık Programının (BİBAP) bir parçası olarak geliştirdiğimiz Bağımlılık Bilgilendirmesi (BİLGE) bir psiko eğitim programıdır. BİLGE programı, bağımlı bireyin bağımlılık bilgisini değerlendirerek; hatalı bilgi ve düşüncelerini saptamak ve yerine doğru bilgileri kazandırmayı amaçlamaktadır.

Bu araştırma, BİLGE'nin etkinliğini değerlendirmek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Yöntem

Araştırma, bir psikiyatri hastanesinin Bağımlılık Merkezinde alkol-madde bağımlılığı tanısıyla yatarak tedavi görmekte olan 29'u kadın, 282'si erkek toplam 312 hasta ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmada; Bağımlılık Profil İndeksi Klinik Form (BAPİ-K) ve psiko eğitim programından önceki ve sonraki bilgileri değerlendirmek üzere ön-son test olarak Bağımlılık Bilgisi Değerlendirme Ölçeği kullanılmıştır.

Sonuçlar

Araştırmaya katılan kişilerin %40'ının ortaokul, %13'ünün üniversite, %47'sinin ise lise mezunu olduğu görülmüştür. Katılımcıların %65'i bekâr, %35'i evlidir. Katılımcıların ön test puan ortalaması 6.22 ± 3.48 , son test puan ortalaması ise 4.29 ± 3.41 olarak bulunmuştur. İki test arasındaki farklılığı belirlemek adına Eşleştirilmiş T-Testi kullanılmıştır ve iki test arasındaki fark anlamlı bulunmuştur, $t(329)=12,16$, $p<0.05$.

Tartışma

Bu araştırma ile, alkol/madde bağımlılığı ile ilgili hatalı bilgi ve düşüncelerin BİLGE programı ile olumlu anlamda değiştiğini ve yerine doğru bilgilerin kazandırıldığını gösterilmiştir. Aynı zamanda program, bağımlılığa ilişkin hastalığı stigmatize edici bilgilerin değişmesini amaçlamaktadır. Bu yönüyle kişinin hastalığı kabulü ve dolayısıyla yaşamını hastalığa uygun bir şekilde düzenlemesi açısından motive edicidir.

Kaynakça

1. Gr F, Can Gr G, Okanlı A, 2016. The Effect of the Cognitive-behavioral Model-based Psychoeducation and Exercise Intervention on Quality of Life in Alcohol Use Disorder.
2. Marlatt, G.A., Gordon, J.R., 1985. Relapse prevention: Maintenance strategies in the treatment of addictive behaviors. Guilford Press, New York..
3. gel, K., Tekin, K., Işık, A., Yetkinođlu, D.,2018. Bağımlılık Bilgisi Değerlendirme lçeđi'nin Geliştirilmesi. 11. Ulusal Alkol ve Madde Bağımlılığı Kongresi, 2018. Poster Bildirimi.

BAĞIMLILIK BİLGİSİ DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ (BİLGE)

Aşağıdaki ifadelere ne kadar katıldığınızı belirtiniz

(1a) İyileştikten sonra kendimi test etmeyi düşünüyorum

- Katılıyorum Kararsızım/ortadayım Katılmıyorum

(1b) Ortama girerim ama iradem güçlüdür, kendimi tutabilirim

- Katılıyorum Kararsızım/ortadayım Katılmıyorum

(2) Ben istersem bırakıyorum, demek ki bağımlı değilim

- Katılıyorum Kararsızım/ortadayım Katılmıyorum

(3) İşimi gücümü yapabiliyorum, tüm gün kullanmıyorum, demek ki bağımlı değilim

- Katılıyorum Kararsızım/ortadayım Katılmıyorum

(4) Ben kullandığım maddeyi bırakırsam iyileşirim, başka bazı maddeleri kullanmam da sakınca yok

- Katılıyorum Kararsızım/ortadayım Katılmıyorum

(5) Maddeyi bıraksam yeter, hayatımda başka bir şeyi (arkadaşlarımı, yaşam tarzımı vb) değiştirmeye gerek yok

- Katılıyorum Kararsızım/ortadayım Katılmıyorum

(6a) İçmeyince hayat çok sıkıcı oluyor

- Katılıyorum Kararsızım/ortadayım Katılmıyorum

(6b) Bir an önce iyileşmek istiyorum

- Katılıyorum Kararsızım/ortadayım Katılmıyorum

(7) İyileştikten sonra arada bir kullanmayı düşünüyorum

- Katılıyorum Kararsızım/ortadayım Katılmıyorum

(8) Bu sorunuma başkalarına katmak ve onları üzmem istemiyorum, bağımlılıkla kendim başa çıkmam gerekir

- Katılıyorum Kararsızım/ortadayım Katılmıyorum